

BEN VE ÇEVREM

Çevre, insanların diğer canlı ve cansız varlıklarla yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdüğü ortamdır.

Yaşadığımız Çevreyi Tanımamızın Önemi

Bir insanın yaşadığı çevreyi tanıması günlük hayatını kolaylaştırır. Evimiz beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarımızı karşıladığımız yerdir. Gün boyunca zamanımızı geçirdiğimiz ortamlardan biri de okulumuzdur. Burada eğitim ihtiyacımızı gideririz. Hafta sonları ve derslerimizden kalan zamanlarda oyun parklarında zaman geçiririz.

Çevremiz ile ilgili sorunlara karşı duyarlı olmalıyız.

Evimiz, okulumuz, mahallemiz, parkımız yakın çevremizi oluşturur. Yakın çevremizi canlı cansız pek çok varlıkla paylaşıyoruz. Çevre ile ilgili her konu hepimizi yakından ilgilendirir. Çevremiz ile ilgili sorunlara karşı duyarlı olmalıyız.

Çevre Temizliğinin Önemi

Gün boyunca yaptığımız faaliyetler sonucunda birçok atık madde oluşturuyoruz. Örneğin yediğimiz meyvenin kabuğu, içtiğimiz sütün kutusu birer atık maddedir. Atık maddeleri, yaşadığımız çevreye rastgele atmamız gerekir. Aksi hâlde çevre kirliliğine neden oluruz.

Çevremizi temiz tutalım.

Çöplerin yeni ürünlere dönüşümü atık miktarını azaltır. Geri dönüşüm aynı zamanda enerji ve para tasarrufu anlamına gelir. Geri dönüşüm, dünya kaynaklarının tutumlu kullanılmasını sağlar. Alüminyum, cam, kağıt ve plastik gibi birçok madde geri dönüşebilir maddelerdir.

Doğal Çevre ve Yapay Çevre

Çevreyi doğal çevre ve yapay çevre olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Şimdi bunları inceleyelim.

Doğal Çevre

Doğal Çevre

Bitkisi, hayvanı, toprağı, havası ve suyu ile doğallığını koruyan ortamlara **doğal çevre** denir. Doğal çevre insanlar tarafından bozulmamış ve değiştirilmemiştir. Dağ, orman, deniz gibi doğal varlıklar doğal çevrenin parçalarıdır.

Doğal anıtlar ve millî parklar doğal çevrede bulunan turistik yerlerdendir. Bu güzelliklerin korunması ülkemiz ve dünya insanları açısından çok önemlidir.

Doğal Anıtlar

Yer kabuğunun değişim sürecinde oluşan ve görülmeye değer varlıklara **doğal anıt** adı verilir. Doğal anıtlar özel koşullarda oluşmuştur. Doğal anıtlar doğada kendiliğinden oluşur, insanlar tarafından yapılmazlar. Acıgöl Krateri, Pamukkale Travertenleri, Nevşehir Peri Bacaları, Cennet-cehennem Mağaraları gibi ülkemizde birçok doğal anıt vardır. Doğal Anıtlar tüm insanların ilgisini çekmektedir.

Nevşehir / Peri Bacaları

Denizli / Pamukkale

Peri Bacaları ve Pamukkale Travertenleri doğal anıtlara örnektir.

Millî Parklar

Devlet tarafından korumaya alınan alanlara **millî park** adı verilir. Millî parklarda doğal güzellikler olabileceği gibi tarihî eserler de vardır. Bu yerlerde pek çok bitki ve hayvanı bir arada görmek mümkündür. Göreme, Saklıkent, Yedigöller, Küre Dağları, Kaz Dağları gibi pek çok millî parka sahiptir.

Rize / Kaçkar Dağları Millî Parkı

Balıkesir / Kaz Dağları Millî Parkı

Yapay Çevre

Yapay Çevre

İnsanlar yaşadıkları doğal çevreyi ihtiyaçları doğrultusunda değiştirmiştir. Bu amaçla insanlar çeşitli binalar, oyun parkları, hayvanat bahçeleri, seralar, köprüler ve barajlar yapmışlardır. İnsanların oluşturduğu ve doğada kendiliğinden bulunmayan çevreye **yapay çevre** denir.

Doğal Çevre	Yapay Çevre
Oluşumunda insan emeği yoktur.	Oluşumunda insan emeği vardır.
Doğada kendiliğinden bulunur.	İnsanlar tarafından yapılır.

Doğal Çevrenin Canlılar İçin Önemi

Toprak, üzerinde pek çok canlının barındığı, beslenmeleri için gerekli ürünlerin geliştiği varlıktır. Bu nedenle toprak, yaşamın kaynağıdır. Çöplerin toprağa atılmasıyla toprak kirliliği oluşur. Bu nedenle toprağın yapısı bozulur ve toprakta yaşayan canlılar bu durumdan olumsuz etkilenir.

Toprak, yaşamın kaynağıdır.

Tüm canlıların yaşamak için suya ihtiyacı vardır. Canlılar göl, deniz ve akarsu gibi kaynaklardan su ihtiyaçlarını karşılar. Su kaynaklarının temizliği çok önemlidir. Su kaynakları temiz olmalı ve kirlenmemelidir. Su kaynaklarının kirlenmesi pek çok hastalığa neden olur. Kirli su kaynakları salgın hastalıklara yol açabilir.

Canlılar için hayati öneme sahip yerlerden birisi de ormanlardır. Ormanlar, bitkilere ve hayvanlara ev sahipliği yapar. Ormanlık alanların sel ve erozyon gibi doğal afetleri ve hava kirliliğini de önleyici etkileri vardır.

Ormanları koruyalım.

Yangınlar ormanlara ve burada yaşayan binlerce hayvan ve bitki hayvana zarar verir. Ormanlarımızı yangınlara karşı korumalıyız.

Çevremizi Koruyalım

Yaşadığımız çevrenin düzenli ve temiz olması önemlidir. Canlılar böyle ortamlarda daha sağlıklı ve huzurlu olurlar. Canlılar yaşamlarını devam ettirebilmek için toprak, hava ve suya ihtiyaç duyarlar.

Arabalar, fabrikalar ve çöpler havaya çeşitli gazlar yayar. Bu gazları solumak canlıların sağlığını olumsuz etkiler.

Lağım suları, çöpler ve diğer atıklar; nehirlere, göllere ve okyanuslara ulaşırsa orada yaşayan canlılara zarar verir. Hava ve su kirliliği toprağın da kirlenmesine sebep olur.

Atıklar nehir, göl ve okyanuslarda yaşayan canlılara zarar verir.

Çevrede bulunan her şey denge içinde olmalıdır. Bu denge bozulduğunda ortaya çevre sorunları çıkar. Çevre sorunlarının başında kirlilik gelir. Çevreyi insanlar kirletir. Çevre kirliliğini de insanlar çözmelidir.

Çevremizi koruyalım.

Yemek pişirmek, ısınmak ve makineleri çalıştırmak için enerji tüketiriz. Günümüzde kömür, petrol, gaz gibi tükenen yakıtlardan enerji ihtiyacımızı karşılarız. Güneş ışığı ve rüzgâr ise tükenmeyen yani yenilenebilir kaynaklardır. Bu kaynaklar çevre kirliliğine de neden olmaz. Bu tür enerji kaynaklarının daha fazla kullanılması gerekir.

BEN VE ÇEVREM

A. Aşağıda verilen resimleri ilgili oldukları çevre türü ile numaralandırarak eşleştirelim.

Doğal Çevre

Yapay Çevre

B. Aşağıdaki verilen resimlerden doğal anıt olanların başına "D", millî parka olanların başına "M" yazalım.

Kapadokya

Munzur Vadisi

Kaçkar Dağları

Pamukkale

Kuş Cenneti

Nemrut

C. Aşağıdaki verilen kavramlarla tanımları numaralandırarak eşleştirelim.

1 Doğal Anıt

2 Yapay Çevre

3 Millî Park

4 Doğal Çevre

Dağ, orman, ova, göl ve akarsu gibi doğada kendiliğinden var olan çevreye denir.

Devlet tarafından korumaya alınan alanlara denir.

İnsanların oluşturduğu ve doğada kendiliğinden bulunmayan çevreye denir.

Yer kabuğunun değişim sürecinde oluşan ve görülmeye değer varlıklara denir.

D. Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlara "D", yanlış olanlara "Y" yazalım.

- Manavgat Şelalesi, Kapadokya ülkemizdeki tarihi eserlerdendir.
- Cam, kâğıt ve plastik gibi birçok madde geri dönüşebilir maddelerdir.
- Yaşadığımız çevreyi korumak ve temiz tutmak hepimizin görevidir.
- Güneş ışığı ve rüzgâr, çevreyi kirletmeyen enerji çeşitlerindedir.
- Doğal kaynaklarda tasarruf yapmaya gerek yoktur.